

SZÁNTÓ

Politikai
napilap

Megjelenik minden nap, ahétfő és
ünnep utáni napok kivételével.
Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Nagyvárad, Szilágyi Dezső-u. 5.

A szerkesztőség kéziratok visszam-
adására vagy megőrzésére nem
vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadó-
hivatalhoz intézendők.

ELŐFIZETÉSI ÁRA

A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre ..... 16 k.
Negyedévre ..... 4 ..
Helyben házhoz hordva:
Egész évre ..... 20 kor.
Negyedévre ..... 5 ..
Vidékre postán szállítva:
Egész évre ..... 24 kor.
Negyedévre ..... 6 ..
Egyes szám ára 8 fillér

XIX. évfolyam 40. szám.

Nagy-Várad.

Kedd, 1913. február 18.

PANAMA.

Mi is az a panama?

Panama a földrajz szerint egy keskeny földszoros, mely Észak- és Dél-Amerikát összeköti egymással.

Panama a műszaki tudomány szerint egy csatorna, amellyel a fent jelzett földszorost át akarta vágni Lesseps Ferdinánd, de amelyet most amerikai mérnökök készítenek el.

Panama a történelem szerint Kolumbia délamerikai szövetséges államnak volt egy országa, mely később, pár év előtt, elszakadt az államszövetségtől s az Egyesült Államok védnöksége alá helyezkedett.

Panama volt a botránykrónikák szerint az a rettenetes szédelés, a melybe Lesseps Ferdinánd panamai csatornavállalata belefűlladt, amely a közpénzek magáncélra fordításának, a sikkasztásoknak soha nem hallott sorozatával néhány embert gazdaggá tett s milliókat koldusbotra juttatott.

Panama azóta minden nagystilű pénzmanipuláció, amellyel pénz eredeti rendeltetésétől ravasz fondorlattal jogtalanul elvonnak.

Ennyi változatos jelentésű szó kevés van; s vannak időszakok, amikor a panama szót igen gyakran szeretik emlegetni. Persze nem földrajzi vagy műszaki értelemben, hanem a botránykrónika szerint ráragadt értelemben.

Tudvalevőleg a botrány az emberek legkedvesebb csemegéje. Ahol csak botrányt lehet kiszaglászni, ott mindig hamarabb van kutató, mint a déli, vagy északi sarkon s Cook és Peary dicsősége elenyészik egy-egy nagyobb méretű panama sikeres fölfedezőjének dicsősége mellett. Közönség is hamarabb akad a panamák elhívására, mint egy akadémiai felolvasásra.

Most nálunk is panamát áskálnak, még pedig a törvényszék előtt. Désy Zoltán, a koalíciós kormány volt államtitkára nevezte Lukács László miniszterelnököt Európa leg-

nagyobb panamistájának azért, mert közpénzeket választási célokra fordított.

Két kérdésre fog felelni a tárgyalás eredménye: igaz-e, hogy Lukács László közpénzeket választási célokra fordított s ha igen, panamistának nevezhető-e ezért?

Hogy a panamista szó erősen érinti a becsületet, az kétségtelen. Désy is szándékosan és tudatosan éppen azért használta ezt a kifejezést, hogy Lukács kénytelen legyen őt ezért bíróság elé állítani s ott legyen módjában bizonyítani. Idáig a kérdés tisztázva van; ami azonban tovább következik, a dolog lényege egyelőre tisztázatlan s bizony súlyos feladat előtt áll az a bíróság, melyre ennek a kérdésnek a megoldása vár.

A közpénzeknek választási célokra fordítását kell első sorban bizonyítani Désynak; az egész ország feszült érdeklődéssel várja a bizonyítás eredményét, mert ennek eredménye vagy eredménytelensége már kész ítélet.

Az ugyanis meglehetősen mellékes, hogy a közpénzeknek választási célokra, tehát többnyire szavazat vásárlásra fordítását a bíróság a panama fogalma alá fogja-e vonni vagy sem. Ez egyéni felfogás, mely változó lehet a törvényszéken, táblán és kurián egyaránt. Némely lapok — roppant buzgó sietséggel — előre kijelentik, hogy csak az a panama, mikor valaki közpénzeket magáncéljaira fordít. Ezt azonban eddig lopásnak vagy sikkasztásnak nevezték. A panama a közpénzeknek másfajta elharácsolását is jelenti s bizony ebben a tág értelemben használja a szót az általános szokás.

A budapesti büntető törvényszéken nem annyira Désy és Lukács, mint inkább a volt koalíció és a mai rezsím állanak szemben. Egyelőre nem tudhatja senki, ki marad a porondon a párbajban. De az bizonyos, hogy maga ez az egész

botrányper nem valami nagy dicsére válik az egész magyar közéletnek a külföld előtt.

A városi közgyűlés befejezése.

— Negyedik nap. —

Tegnap végre befejezte csütörtök óta tartó közgyűlését Nagyvárad város törvényhatósági bizottsága.

Ezuttal, a negyedik napon, az uszoda kérdésében és a vasuti üzletvezetőség épületének szükséges telek dolgában keletkezett nagyobb vita.

Hlatky Endre főispán elnökölt s a törvényhatóság tagjai közül közül mintegy 40, 50-en voltak jelen.

A szombati tanácskozás jegyzőkönyvének hitelesítése után a még hátralevő ügyekre tértek át.

Elfogadták a tanács javaslatát, hogy a községi polgári leányiskolánál szervezett segédtanítónői állások rendes tanítónői állásokká szerveztessenek át akként, hogy az alapfizetés államsegélylyel, a lakbér pedig a városi pénztárból egészítették ki.

A községi polgári fiúiskolánál szervezett segédtanítói állást rendes tanítói állássá szervezték ugyanolyan feltételek mellett.

A Páris-patak rendezésénél előfordult kisajátítási jegyzőkönyveket elfogadták.

A Páris-pataknál nyitandó új utcán készítenő beboltozáshoz szükséges ducolási munkák 1680 korona költségbe kerülnek. Ennek megszavazását kéri a tanács, hogy az iratokat adják ki a polgármesternek, miszerint szigorú vizsgálatot indítson s állapítsa meg, kinek a hibájából állott elő ezen pótmunka szüksége.

Szabó Károly éppen azon irányban akart szót emelni, ami a záradékban foglaltatik. Kívánja, hogy a legszigorúbban vizsgálják meg az ügyet s állapítsák meg, kit terhel a felelősség.

A nagyváradai tejesarnok r.-t. ajánlatát a tulajdonában levő tejszerződések átvétele tárgyában a hatósági tejközpont részére, elfogadta a közgyűlés Sas Ede azon indítványával, hogy a közgyűlés határozata csak birtokon kívül felelbezhető meg.

Az uszoda kérdése.

Az uszoda tervpályázatának kiírására nézve a tanács javasolja, hogy úgy a vasbeton, mint a fauszodára írják ki a pályázatot s a bíráló bizottságba a törvényhatóság részéről kiküldendő 3 tagra nézve a

polgármester a jövő közgyűlésre tegyen jelentést.

Schwartz Izidor arra nézve kér költségvetést, hogy mibe kerülne, ha a nyári beton uszodát befednék téli, vagy legalább őszi használatra.

Dr. Agoston Péter ellenzi, hogy fauszoda tervére is irjanak ki pályázatot, holott az kidobott pénz volna. Indítványozza, hogy csak beton uszodára hirdessék meg a tervpályázatot.

Dr. Perczel Adolf, Kőszeghy József, Weiszlovits Emil szintén a beton uszoda mellett érveltek, míg Rendes Vilmos a fauszoda mellett foglalt állást mint szakember, s a főmérnökben látja a fauszoda létesítésének legfőbb akadályát.

Dr. Hoványi Gyula első sorban azt kívánja és indítványozza, hogy a fauszoda terveire csak 400—500 korona díjat tűzzenek ki. Ezután a mellett érvelt, hogy csak akkor teszünk eleget a nagy közönség igényeinek, ha nem százezrekbe kerül egy betonuszodát, hanem tekintettel a város nagy kiterjedésére, 3 fauszodát állítanak fel a város különböző pontjain. Ahogy évtizedekig lehetett a Körösön fauszoda, ezután is lehet; a haladó technika megtudja ezt a kérdést oldani.

A többség azonban Kőszeghy felszólása után kimondotta, hogy csak a betonuszodára hirdet tervpályázatot.

Pável-utca kinyitására vonatkozólag, a tanács halasztó javaslatával szemben, dr. Adorján Emil indítványára, elvileg az utca kinyitását határozták el.

A Sztaroveszky gyermek-kórház újból építése tárgyában a tanács jelentette, hogy az előkészületek sokfélesége miatt még érdemleges javaslatot nem tehet.

Dr. Vucskics Gyula tudomásul veszi a tanács jelentését, de ezuttal is sürgessék meg a tanácsot, hogy a kérdés megoldására mielőbb tegye meg a szükséges lépéseket.

Dr. Altmann Jakab indítványára utasították a tanácsot, hogy a május havi közgyűlésre terjessze be a kész terveket.

A közgyűlés többsége ilyen így is határozott.

A gyermekjátzóterek ügyében elfogadták a tanács javaslatát.

A vasuti üzletvezetőség helye.

A Nagyváradon felállítandó máv. üzletvezetőség épülete részére a városnak kell

telket adni. Erre három telket ajánlottak fel és pedig Kiss Károly és társa a Rákóczi-uton levő 41—43. sz. telket, a l. sz. püspökség a vasutállomással szemben levő püspökségi kertből 7200 méter területet, a melyből 0-3200 méterrel egy új utca nyitnának, végül dr. Kurländer Ede és társai a vasutállomás mellett levő 4000 négyszögméter telket, amelyen most egy kőfaragótelep van.

A város tanácsa ez utóbbit ajánlja megvételre.

Bordé Ferenc főjegyző kéri, hogy az ügyet vegyék le a napirendről s még e hónapban tartandó rendkívüli közgyűlésen tárgyalják, mert az ügy nincsen kellőleg előkészítve, t. i. dr. Kurländer és társai telke jelenleg nem telegkönyvezhető át a rajta levő teher miatt.

Dr. Hoványi Gyula szólalt fel a kérdésnél s rámutat, hogy az üzletvezetőség építésének kérdése nemcsak fontos, de sürgős is, a Kurländer-féle telek ügye pedig bonyolult, telekkönyve rendezése elhúzódhat hosszú ideig. Ezért nem fogadja el a napirendre térést. Ott van egy másik sokkal előnyösebb ajánlat, a püspökségé. Ez a terület nagyobb is, mert a 4000 négyszögméteren kívül még 3200 méter is a város tulajdonába menne egy új utca nyitására. Ennek kiváló előnye lenne a közforgalomra, annál inkább, mert ha a 3-ik vashíd megnyílik s a vidéki forgalom Széles-utca felé lesz terelve, Muzeum-utcaival parallel még egy utca áll rendelkezésre a forgalom lebonyolítására. Városszerkezeti szempontból sem hagyható figyelmen kívül, hogy mily monumentális lenne a legkiemelkedőbb ponton, szemben az állomással a hatalmas palota, amely nem közvetlen a vasuti vonalak mellett, füstmentes levegővel bírna, ami az óriási számú hivatalnok személyzetre nézve nyújtana előnyt. Ezen a területen 50 méter Rákóczi-uti homlokzattal s 100 méteres oldalhomlokzattal, teljesen körül építhető lenne a palota. A jelenlegi püspök elődje már adott 11000 négyszögméter területet köztérnek s ezzel is nagyon előmozdította a város for-

galmának érdekeit. — A kérdés megoldását arra nem bizza, míg a Kurländer-féle teleknél a hitelezők megegyeznek, mikor itt van a püspökség teljesen tehermentes, teljesen alkalmas területe. Közérdekből kívánja, hogy a püspökség területét vegyék meg s oda építsék az üzletvezetőséget.

Sas Ede elfogadja a halasztást.

A közgyűlés kimondotta, hogy az ügyet leveszi a napirendről s rendkívüli közgyűlésen tárgyalják.

Ezután a köztérvéti és egyéb ügyeket tárgyalta s a közgyűlés véget ért.

A Lukács—Désy pör.

Az egész ország közönségének nagy érdeklődése közben indult meg tegnap Budapestén a Désy—Lukács-féle nagy pör tárgyalása.

Désy Zoltán képviselő a koalíciós kormánynak volt pénzügyminiszteri államtitkára, a múlt év tavaszán a politikai szenvedélyek nagy viharzásának idején a Sas-körben azt a kijelentést tette Lukács László miniszterelnökre, hogy ő Európának legnagyobb panamistája. Eleinte nem vették komolyan a vádat, de mikor Désy az ellenzéki lapokban Lukácsnak hallgatását szemére vetette, a miniszterelnök elrendelte a vád megindítását Désy ellen. Désy bizonyítani akart, előterjesztette részletes vádjait és hivatkozott tanukra.

A vád és védelem egyaránt elkészült a mai tárgyalásra, mely általános érdeklődés között nyílt meg. Lukács ugyan Bécsben lévén közös minisztertanácsban, nem jelent meg személyesen, de keddre már visszasiet Bécsből a nagy pör tárgyalására.

A tárgyalás.

A tárgyalásra csak a kiválasztottak juttattak jegyhez s így a tárgyalás közönsége már magában véve is biztosítja a teljes nyugalmat és rendet, amire dr. Baloghy György elnök rendkívüli gondtal ügyelt.

Mind a mellett, hogy szigorúan megszüntették a hallgatóság számát, már korán

OBERAMMERGAU.

Vasárnap délután dr. Pataky Arnold theologiai tanár a Kath. Legényegyletben vetített képekkel illusztrált előadást tartott az oberammergau-i passiójátékokról.

Mikor a képek kirakták előttem ezt a nagyszerű tragédiát, Krisztust a getsemáni kertben, a kétezeréves Jeruzsálemet, a bibortógás tetrachát, napsugaras uton a jeruzsálemi diadalmenetet, poros római legionáriusokat és csillogó haju keleti asszonyokat: akkor egyszerre érdektelen szürke lett előttem a jelennek, a mának minden szenzációja, homályos minden impressziója. Mintha nem is 1913. február 16-ika volna, hanem egy illos haju római sriptor lágyan ezt írta volna a puha viasztáblába réz stílusvesszővel. Anno uobis conditae 787.

A kétezeréves krisztusi tragédiának óriási ereje van. Megráz és eltörpül mellette a legnagyobb emberi alkotás. Beleszédül az ember a szépségébe, mintha a legmagasabb hegyről a napba nézne. Nincs mellette jelentősége a mi eseményeinknek s a színek és érzelmek grandiozus viharzásában, amikor a tragédia lenyűgöző hatása alatt állott lelkem, akkor az egész Mának, az utcának, az Életnek millió eszméjéből, eseményéből,

szenzációjából, impressziójából csak három gondolatom tudott felszabadulni.

... Arra emlékeztem, hogy a Körös vashidján jöttem át ezelőtt tíz perccel. A Körös nyugtalan teste párolgott.

Hirtelen átvillant előttem a hómezők vakító fehérsége.

A Déli sark. És egy jégsziklának dőlve láttam Scott kapitányt, amint féltette befagyott a kristályos jégbe...

... A harmadik egy vörös szenzáció volt: a Désy—Lukács-féle affér...

Micsoda semmiségek ezek ehhez a tragédiához! ... Scott kapitány letörhetetlen energiája hangyaharc Krisztusnak ahhoz a gesztusához képest, amelylyel eltaszítja magától a sovány és fekete szakállu Judást. Az ember érzi az isteni erő és fenség majesztikus megnyilvánulását, amely előtt sejtelmes némasággal áll meg, mint néha a nap aranyló ragyogása, vagy a fekete ég csillagai alatt.

És ezt a hódító minden átviharzó impressziót, amelynek mélységében ott térdel a hívő lélek egyszerű bajor emberek sugározta szét a primitív fölveteli képekről. A hátér sötét. Krisztus vért izzadva imádkozik. A barna olajfák lehajlanak hozzá. Sziklák. Katonák jönnek. Vörös fáklyafény. Acél plaztronjuk csillog. Körülfogják. Az apostolok felébrednek. Kavardás, láрма... Krisztust megkötözve viszik...

Mennyi színjátzó erő van Krisztusban!

Azaz hogy Lang Antalban. Ő personifikálja Krisztust. Egy gesztust talán egy évig tanult. Bajor ember, zaphir-kék szeme van, impozáns és vonzó. Magdolna vonásai szinte rusztikusak, kemény profilja van, smaragdöld tőgája nagyokat libben utána.

Legszébb Mária. Ugy ragyog kék palástja, mint lesbosi napnál a türksiz. Fájdalmas és glóriás.

Péter apostol fehér és patriarchális, János szelid és szürke tógát visel, a haját lányosan lesimitja. Kaifás, a kétszínű főpap nagy pozór, sokat utazhatott s látszik, hogy szereti a szerepével járó biboros baldachint. Heródesnek gyönyörű mellkasa van, amely szinte sóvárogva feszül az érdemrendek, vétezi érmek után.

A szenariózás tökéletes. Egy rendezési hiba csöndes mosolyt keltett. Heródes trónja fölött ott felejtettek egy hamisítatlan svájci órát. Anakronizmus. Mindegy. Még 7 évig fogják mutogatni ezeket a képeket s aztán ad acta teszik. — 1920-ban ismét eljátszák Oberammergauban a passiókat és akkor új felvételt csinálnak. Akkorára talán ők is észreveszik a suta svájci órát.

Különben ez oly kicsiség. Oly mindegy. De az embernek jól esik hibát keresni a nagyszerű dolgokban. Mindamelllett ha Pataky tanár ur még egyszer bemutatná ezeket a képeket, velem együtt sok ember megnézné még egyszer.

(p. j.)

reggel a messziről érdeklődők csoportjai elreptek a törvényszék környékét. Jegy nélkül azonban még a lépcsőházba sem juthat be senki.

Lent a kapunál egy rendőrtiszt és két rendőr állja el az utat, akik csak igazolás után bocsátják be az érkezőket. A lépcsőkön a tárgyalóterem folyosóján a második emeleten egy-egy szakasz rendőr áll.

A tárgyaláson dr. Balogh György kuriai bíró, a törvényszék elnöke elnököl. Dr. Langer Jenő táblabíró, a büntető törvényszék vádtanácsának elnöke és dr. Kállay Miklós törvényszéki bíró tanácselnök a szavazóbírák.

Désy Zoltán három védővel jelent meg a tárgyaláson. Nem volt bizonyos egészen az utolsó napokig, hogy dr. Gonda Henriknek be kell-e vonulnia fegyvergyakorlatra ezeken a kritikás napokon s így nem volt bizonyos, hogy elláthatja-e a Désy védelmét. A mit mindenki várt, de amit senki sem tudott bizonyosan, Vázsonyi Vilmos — a hogyan az Est szombaton megírta — elvállalta a védelmet. Mellette dr. Gonda Henrik ül a védői asztalnál, aki kezdettől fogva vezette az ügyet. Kivülük dr. báró Horváth Emil dési ügyvéd a vádlott harmadik védője.

Pont 9 órakor nyitotta meg az elnök a tárgyalást. Megállapítják Désy Zoltán nacionalitását. 51 éves református vallású, párbajvétség miatt volt büntetve.

A vád következőképp hangzik:
„Désy Zoltán szabadlábban levő 51 éves, ev. ref. vallású, nagyöbbségi származású, budapesti lakos, nyug. államtitkár, országgyűlési képviselőt, a btk. 258. §-ába ütköző és 262. §-a szerint minősülő s a 270. §. második bekezdése értelmében felhatalmazásra hivatalból üldözendő nyilvános rágalmas vétsége címén azzal vádolom, hogy Budapesten, 1912. évi szeptember hó 18. napján a Saskörben rendezett összejövetelen többek jelenlétében és nyilvánosan Lukács László m. kir. miniszterelnökről hivatali kötelességeire vonatkozólag azzal az állítással, miszerint „nyílt titok, hogy Magyarország kormányelnöke Európának legnagyobb panamistája”, oly tényt állított, mely valódisága esetén Lukács László ellen a büntető eljárás megindításának okát képezne és őt a közmegegyezésnek tenné ki.

E vád tekintetében a főtárgyalásra az E. L. T. 17. §-ának 4. pontja értelmében a budapesti kir. büntető törvényszék illetékes.

Désy vallomása.

Miután az elnök a hallgatóságot csendre és nyugalomra intette, a vádlottat szólította elő és hallgatta ki.

— Megértette a vádat?

— Meg.

— Elismeri bűnösségét?

— Nem.

— Elismeri azt, hogy az inkriminált kifejezést Lukács Lászlóval szemben sértést követett el?

— Nem.

— Kívánja-e elmondani a sasköri beszéd előadásának körülményeit és az alkalmat, a mely azt szülte?

Désy Zoltán ezután részletesen elmondja, hogy a Saskörben a szeptember 13-án tartott beszéd tulajdonképpen ismétlése annak a vádnak, a melyet tavaly május 22-én a képviselőházban gróf Zichy Jánosnak vágott a szemébe. Akkor szóról-szóra ezeket mondta: „Tehe-e ilyet olyan párt, a mely defraudált pénzen, lopott pénzen került be?” A miniszter erre kijelentette, hogy ő erről nem tud. — mondotta Désy — röviden kijelenttem, hogy bizonyítani fogom. Másnap jelentkeztem a Ház elnökénél, gr. Tisza Istvánnál, kértem, hogy mind a munkapárt, mind a kormány érdekében bizonyíthassam a vádat. Nem tartom sürgősnek az ügyet, felelte a Ház elnöke. En jeleztem előtte, hogy szombaton ugyanis megtehetem az interpellációt, mire az elnök azt felelte, igen, ha lehet. Csak hogy szombaton nem lehetett, mert nem volt ülés.

A másik héten már megkezdődtek a tárgyalások a pártok közt, nem akartam veszélyeztetni a készülő békét. A béke meghiusult, június 4-én bekövetkezett az az esemény, amely miatt az ellenzékiek mind a mai napig ki vannak zárva a Házból. Bekövetkezett szeptember 11. és 18., mikor én már úgy láttam, hogy kötelességem felvetni a kérdést, hogy igazak-e az általam állított tények és kötelességem bíróság elé kényszeríteni a kormányt. Még csak azt vagyok bátor megjegyezni, hogy mind a május 22-iki megjegyzésem, mind a Ház elnökénél tett látogatásom eredménye a hírlapokban közöltetett. Csak október 27-én adatott ki az ügyészi felhatalmazás és a kérdés mindig a mai napig elintézve nincs. En most azért állok itt, mert a törvényhozói kötelességemet, hogy a bizonyítékokat a képviselőházban terjesszem elő, nem teljesíthetem. Nyugodt lélekkel állíthatom, hogy nem érzem magamat bűnösnek.

Az elnök: Elismeri azt, hogy Lukács László miniszterelnökről azt állította, hogy Európa legnagyobb panamistája?

— Igen.

— Nincs több kérdésem. Miután a vádlott a bizonyítás törvényadta jogával élni kíván, méltóztassék Vázsonyi Vilmos védő urnak előterjeszteni, hogy milyen irányban és mit kíván bizonyítani.

A bizonyítás.

Vázsonyi Vilmos: Részletesen előterjeszti

a bizonyítás iránti indítványát

a büntető törvénykönyv 263 §. 1. és 5. pontjában biztosított jog alapján. A vád inkriminálja a vádlott beszédének azt a részét, hogy köztudomású tény, miszerint „Lukács László Európa legnagyobb panamistája.” Ebből a mondatból a vád tárgyává csupán a „panamista” szó tehető, mert az ügyészség sem kívánhatja annak bizonyítását, hogy a miniszterelnök nem a legnagyobb, hanem közepes vagy kisebb panamistája Európának.

A vád rendelkezésére áll a beszédnek az a része, mely konkrét tényállásokat tartalmaz, rendelkezésére áll a vádlottnak hírlapi nyilatkozata is, amely az iratokhoz van csatolva és amely sajtójogi felelősség alatt tette volna lehetővé a vád számára azt, hogy Magyarország miniszterelnöke esküdt-bíróság alatt keresse a becsületét. A vád nem fogadta el sem az egyik, sem a másik ösvényt, mert ezzel okot adott volna arra, hogy a miniszterelnök a polgárok ítélőszéke alá kerüljön. Így tehát a vád célszerűnek tartotta, hogy a panamista szóba kapaszkodjék.

Mint hogy az ügyész ur a vádat nyilvános rágalmas címén emelte, a panama szónak azt az értelmét tulajdonítja, hogy a vádlott sértettről olyan eseklmény elkövetését állította, mely panama. Mert azt hiszem, a legegyszerűbb meghatározás az, ha úgy határozzák meg a panamista szót, hogy panamista az, aki panamákat csinál vagy maga, vagy panamában részes.

Konkrét formájú bizonyítékaimat a következőkben terjesztem elő:

Désy vádjai.

— Állítom és bizonyítani kívánom, hogy 1. sértett, mint Magyarországnak akkori pénzügyminisztere 1910. folyamán, a választásokat megelőzőleg a Magyar Banknál többrendbeli üzletek megkötését kezdeményezte vagy ezek kezdeményezésében részes volt és ezt az alkalmat, melyet arra kellett volna felhasználni, hogy az államot a legjobb tudása szerint a szerződés kötése alkalmával a legnagyobb vagyoni előnyökhöz juttassa, arra használta fel, hogy a Magyar Bank részéről 4,800.000 korona illegitim vagyonegyelőnt szerezzen. Állítom, hogy Lukács László ur három üzletkötés fejében, úgy mint:

az 1910. év végén lejárandó sószerződés meghosszabbítása, továbbá

az ugynevezett refakcia, vagy ezzel azonos déligyümölcs-szerződés meghosszabbítása, továbbá

az ugynevezett külkereskedelmi képviseleti szerződés dolgában az eddigi szubvenciók felemelése révén kikötött, 4,800.000 koronát kitevő összeget illegitim vagyonegyelőnként szerezte. Ez az összeg az ő tudtával, közreműködésével, beleegyezésével került a pénzügyminiszterhez és miniszterelnökhöz, ez az összeg az állam tekintélyének sérelmével, hivatali visszaéléssel, segédhivatali igazgatók által, névszerint Kazár Adolf és Paduch József által nyugtázott és az összeg soha az állampénztárba be nem folyt.

Désy Zoltán: Részletesen ismerteti az osztálysorsjáték üzletet, a mérleg készítés titkait és elárulja, hogy négy-öt különböző címen rejtik el a nyereséget, míg a tiszta nyereség rovathoz jutnak. Különféle mesterkedések révén az állam mindössze 2,400.000 korona jövedelemhez jut az osztálysorsjáték üzletből, holott Ausztriában, a hol most tervezik az osztálysorsjáték létesítését, pénzemberek és államférfiak 20 millió korona bevételre számítanak.

Az a gazdálkodás, a mely az osztálysorsjátéknál folyik, rendkívül figyelemre méltó. Egy osztálysorsjegy értéke nem 170 korona, hanem ha mind a hat osztályban más-más játszik rajta, több mint 500 korona. Így lehetséges, hogy az elnök-igazgató évi fizetése 100.000 korona legyen.

Désy beterjeszti a pörre vonatkozó mérlegeket és számadásokat.

A zalatnai házak.

Vázsonyi Vilmos védő folytatja előterjesztését. Ismerteti Lukács László miniszterelnök két zalatnai házában a kincstár által történt közvetlen és közvetett megvásárlását, a melynek részletei a lapokból ismeretesek.

Előterjesztését azzal fejezi be, hogy bizik a bíróság felfogásának szilárdságában, melyet nem gyengíthet politikai, társadalmi vagy pártfelfogás és amely csakis a törvényen alapulhat.

Az ügyész korlátozni kéri a bizonyítást.

Szünet után dr. Sélley Barnabás főügyész-helyettes terjesztette elő bizonyítási indítványát.

Lukács László — ugymond — megbizott, hogy a legteljesebb mértékben járuljak hozzá a legszélesebbkörű bizonyításhoz. A védelem azonban tullepte azt a határt, amelyben a bizonyítás ebben az ügyben mozoghat. Tisztán az a kötelessége a védelemnek, hogy azt bizonyítsa: panamista-e a miniszterelnök, vagy sem. Véleményem szerint panamista az, aki magának szerzendő vagyoni előny céljából hivatalos hatalmát arra használja fel, hogy a rendelkezésére álló hivatalos összeget rendeltetésétől elvonva, saját céljaira fordítsa. En hozzájárulok az osztálysorsjáték és a zalatnai ház ügyének a bizonyításához. A védő bizonyítási előterjesztésének első pontjában azonban ellenzem a bizonyítás elrendelését, mert azokban az ügyekben nem a pénzügyminiszter, hanem a kereskedelmi miniszter döntött, ahhoz a pénzügyminiszternek semmi köze nincs. Nem vitatom, hogy igaz-e vagy se a 4,800.000 korona históriája, mert ahhoz Lukács Lászlónak semmi köze sem lehetett hivatali állásánál fogva. A vádlottnak azt kell bizonyítani, hogy Lukács lopott, csalt, sikkasztott, mert ez tartozik a panama-fogalom alá.

Ismételten hangsúlyozom, hogy én nem vitatom azt, hogy igazak-e vagy se az említett vádak, de ha mégis elrendelné a tekintetes törvényszék ebben az ügyben is a bizonyítást, erre az esetre becsatlom Désy Zoltánnak felmondó levelét, melyet miniszteri államtitkársága korábban a Magyar-Bankhoz intézett és több régi szerződést.

A kereskedelmi muzeum ügyében is ellenzem a bizonyítást, mert ez az ügy egyáltalában nem tartozik a pénzügyminiszter alá.

— Az osztályorsjáték ügyében becsatlom a szerződést Lukácsnak elnök-igazgatóvá történt kinevezését, a felmondó-levelét és az erre vonatkozó igazgatósági határozatot, a melyből kitűnik, hogy Lukács Sokkal előbb lemondott, mint a hogyan pénzügyminiszterre kinevezték.

A zalatnai házladás ügyében becsatlom az adásvételi szerződést, azonkívül becsatlolok egy másik szerződést, amelyből kitűnik, hogy ugyanabban az időben kisebb telket vett meg a kormány nagyobb árért, mint amennyit Lukács házáért fizetett.

Nem térek ki — fejezi be beszédét az ügyész — a védő színes, de igaztalan megjegyzéseire, a csipkedésekre és vágásokra, az invektívákra, minderre a maga helyén fogok reflektálni.

A válaszok és viszonzások után Balogh elnök közli, hogy a tárgyalást holnap reggel 9 órakor folytatják.

Désy Zoltán kijelentette replikájában, hogy ő nem mondta Lukácsról, hogy lopott, hanem általánosságban beszélt és azt mondta, hogy loptak.

Fél egy órakor az ülést holnapra halasztották.

A török nő élete.

A Szigligeti-Társaság matinéja

A nagyvárad *Szigligeti-Társaság* a török sebesültek javára szépen sikerült matinét rendezett vasárnap délelőtt a városháza dísztermében. Dr. Kunoss Ignác egyetemi tanár, híres orientalista volt a társaság vendége, aki a török nőkről tartott előadást.

Délelőtt 11 órakor szépszámu és előkelő közönség töltötte meg a városi színház nagy termét.

Talán sohasem volt annyira aktuális a törökök életének minden egyes fázisa, mint éppen ma, amikor ez az európai szemnek idegen egzotikus népet az a veszedelem fenyegeti, hogy a bolgár ágyuk tüze kiszorítja Európától vissza Keletre. Különösen a hölgyközönség volt nagyszámmal képviselve az előadáson.

A török nő misztikusan rejtett, különleges élete a kétségkívül a legérdekesebb témák egyike, hisz minden európai szem kíváncsian szeretne betekinteni a háremek rejtett világába és szeretné legalább egy percre levetni a leplet a török nő arcáról.

Dr. Kunoss Ignác érdekes és szép előadása meg is érdemelte az érdeklődést. Bevezető szavaiban a török nőt ismertette és rámutatott arra a téves felfogásra, amely az európaiak lelkében él a török nőről. A háremek asszonyai, akikre mi gondolunk, nem képezik a török nő típusát. A háremeket perzsa, arab, cserkesz leányok töltik be nagyrészt, az egyetlen típus, a török parasztnő, mint a török faj típusa a macedon telkeken és az anatóliai völgyekben dolgozik. Tehát a török asszonyról, a háremnek lakóiról nem mint típusról, hanem mint fogalomról lehet beszélni. A mohamedán vallás lenézi a nőt és a török nem lát mást a háremek asszonyaiba, mint egy léleknélküli asszonyt, aki egyenesen csak az ő testi gyönyörűségére rendeltetett. Olyan, mint a virág, vagy a bor. Az ifjú török mozgalom talán fel fogja szabadítani a nőt ebből a rabszolga állapottól és megadja neki az emberi méltóságot. Végül szép szavakkal és nagyon érdekesen ismertette a háremek életét és a szép nőnek az életét.

Az élvezetes, szép, értékes előadást a közönség lelkes tapsokkal honorálta. Dr. Kunoss Ignác még vasárnap visszautazott Nagyváradról Budapestre.

PAPP MIKLÓS.

Megdöböntő hír futotta be tegnap este Nagy-Várad városát. Papp Miklós pénzügyigazgató miniszteri tanácsos este 8 órakor hirtelen meghalt. A hírek senki sem akart hitelt adni, mert még tegnap mindenki látta az utcán, hol rendes sétáját végezte. A pénzügyi palotát az érdeklődők egész serege lepte el és izgatottan tudakolták, hogy igaz-e a szomorú hír. A válasz csakhamar megérkezett.

— A méltóságos ur meghalt.

Papp Miklósról éppen a Tiszántul közölte vásárnap számában, hogy nyugalomba fog vonulni. Negyven évi példás tisztviselői működésének jutalmát a pihenést akarta élvezni, már be is adta nyugdíjazás iránti kérelmét a miniszteriumhoz, mikor most minden számítását keresztül húzta a halál.

Halála meglepett mindenkit. Tegnap egész nap rendes hivatalos munkáját végezte s a legkisebb jele sem árulta el a halál gyors közeledését. Rendes szokásához híven 8 órakor már irodájában, íróasztala mellett dolgozott. Délben rövid sétát tett, délután rövid időre ment fel a hivatalba, aztán családja körében töltötte idejét.

Este fél 8 órakor tértek vacsorához, melynek elfogyasztása után Papp Miklós azzal vált el családjától, hogy szobájába megy újságot olvasni. Nyolc óra után 10 perccel Papp Miklós felesége ment férje szobájába. Papp Miklós egy karosszékekben ült, mellette több újság hevert. A pénzügyigazgató felesége még csak nem is sejtette, mily borzalmas valóság vár rá. Előbb azt hitte, hogy férje elaludt, mikor azonban közelebb ment, rémülten látta, hogy férje az utolsó pillanatokot éli.

Kétségbeesve kiáltozott segítségért a családtagok és eselődés azonnal összefutottak. Pár perc múlva talpon volt az egész pénzügyi palota bentlakó és inspekciós személyzete.

— Meghalt a méltóságos ur! Adták egymásnak hírül az ijedt emberek. E közben a családtagok kíváncságra megjelent Imrik S. Zoltán plébános, aki az igazgatót a vallás utolsó vigaszában részesítette. Megérkezett az orvos is, azonban már ő is csak a beállott halált konstata. A család még az est folyamán intézkedett a temetés iránt.

Az elhunyt igazgató a múlt évben ünnepelte szolgálatának 40 éves jubileumát. Ebből az alkalomból az egész pénzügyigazgatóság meleg ünnepeltetésben részesítette, dacára annak, hogy ez ellen jubiléum maga tiltakozott.

A negyvenedik szolgálati év betöltése után szép kitüntetés érte Papp Miklóst, amennyiben a király ekkor nevezte ki valóságos miniszteri tanácsossá. Már ekkor el volt terjedve az a hír, hogy nyugalomba fog vonulni az igazgató. Vas ereje, hivataláért való rajongó szeretete nem engedték, hogy még megváljon diszes állásától. Tovább is ép oly pedánsan vezette ezt a hatalmas igazgatóságot, mely az egész ország pénzügyigazgatóságai között a legnagyobb, hogy valóságos mintaigazgatóság volt.

Papp Miklós szigorú volt hivatalában, de mindenkor méltányos és jóindulatulag viselkedett mindenkivel szemben. Nagyváradon már 15 éve működött, mint igazgató. Ezalatt alkalma volt magát megkedveltetni a társadalommal is, melynek egyik vezető tagjává lett. Nagyvárad város is törvényhatósági bizottsági tagjai közé választotta meg. Dacára annak, hogy görög keleti volt, mindég magyar érzelmű ember volt, aki mikor csak tehetett, mindenkor azon fáradozott, hogy a magyar-román barátság megerősödjék, az ellentétek elsimuljanak.

Halála érzékeny veszteséget jelent egy a pénzügyigazgatóságnak, mint a váradi társadalomnak. Az elhunyt felesége, három gyermeke, rokonai és barátai gyászolják.

Az akkurátus városi pénztár.

Csak alaposan, hadd bosszankodjanak a felek!

A ki nem tudja, mit jelentenek a várakozás örömei, két helyen tanulhatja meg: katonáéknál és a városi pénztárnál. A ki a katonaságnál egy évet szolgál, csak felét számíthatja szolgálatnak, mert a másik felében vár. A ki pedig a városi pénztárhoz siet, nyugodt lehet, hogy a dolgát el fogja végezni — talán; de egy fél napot minden esetre fog várni.

Tegnap a következő eset adódott elő: A város fát vett a püspökség nagyvárad erdőgondnokságából. A fát megkapta. Következett volna a fizetés.

A nagyvárad erdőgondnokság vezetője, Somogyi Géza főerdőmérnök volt az, a ki a fát a város részére kijelölte és átadta. Az ő hatáskörébe tartozván az ügy, érdeklődött tegnap a városnál, fölvehető-e a vételár? Igenlő választ nyervén, kiállította a szabályszerű nyugtát, ellátta pecséttel, bélyeggel, aláírással, rávezette azt is, hogy a pénzt Kardoss Kálmán erdőmérnök személyesen veszi fel, aztán Kardoss magához vette a nyugtát és beállított vele a városi pénztárba.

Első stáció: a várakozás. Kardoss Kálmán kivárta hűségesen a megfelelő számú órákat, míg rá került a sor. Katona volt nemrég, tudja még, hogyan kell türelmesen, nagyon türelmesen várni.

Vége nagy nehezen odajutott az ígért földjére, a pénztár rácsos ablakához. Ott roppant fontos képpel fogadták.

— Ki az a főerdőmérnök?

— Ki az a nagyvárad erdőgondnokság?

— Hol a közjegyzői meghatalmazás?

És ezernyi roppant érdekes kérdés. A város egyszerre nem ismert senkit, akitől a fát átvette, a pénz felvételéhez közjegyzőt emlegetett s talán még a pénzfelvevő keresztlevelét és himnböltési bizonyítványát is szeretne volna látni, pedig ott volt a pénztárban a szabályszerű nyugta, ott volt a felhatalmazás s ha még további felvilágosítás kellett volna, ott volt a telefon, öt perc alatt el lehetett volna intézni az egész ügyet.

Vége is Kardoss megunt a hercehurcát, ott hagyta elismervény mellett a nyugtát s kijelentette, hogy ezek után nem bosszantatja magát tovább, küldjék el a pénzt postán.

Ekkora alaposág után talán mégis csak el fog jutni valahogyan a pénz oda, a hová ugyanis eljutott volna. Csak most még a portót is kifizeti a város, lévén ott a jelszó: gyorsaság nem bosszorkányság. Csak legyen aki ki tudja várni ezt a városi speciális gyorsaságot és el tudja viselni ezt a szép alaposágot.

Ha ilyen alaposan fizették volna ki — például a szinkör költségeit is, ma sem volna szinkör — de ebben az esetben legalább okos dolog lett volna az alaposkodás.

A Bihar megyei Takarékpénztár ujjászervezése.

Hónapok óta aggodalmas figyelemmel kísérte a közönség azokat a mozgalmakat, amelyek a Bihar megyei Takarékpénztár megerősítése körül megindultak.

A világgiacon megrendítő pénzügyi válság ugyanis a nagyváradi pénztárak egy részét is váratlanul súlyos helyzetbe sodorta. A hirtelen beállott feszültséget mindenfelé megéreztek s a Bihar megyei Takarékpénztár is aggodalmas hónapokat élt át. Az igazgatóság lankadatlan buzgalommal fáradozott azon, hogy a nemzetközi pénzügyi helyzet nehézségein az intézetet átsegítse s ebben a törekvésben segítségére volt az igazgatóságnak az egész közönség osztatlan bizalma.

Olyan megoldási módozatot kellett találni, mely a mai válságos időkben is a Bihar megyei Takarékpénztárt a jövő minden eshetőségével szemben biztosítsa s a további fejlődésnek feltétlenül biztos alapjául szolgáljon.

Ugy a részvényeseknek, mint általában a nagyváradi piacnak érdekében áll a Bihar megyei Takarékpénztárnak új, minden tekintetben biztos alapokra fektetése. Az igazgatóság fáradozását tehát állandóan a legmelegebb érdeklődéssel és teljes bizalommal kísérték s megnyugvással veszik bizonytalanságul mindenfelé, hogy a fáradozást teljes siker koronázza.

Nagyváradi közgazdasági életének minden tényezője élénk érdeklődéssel várta annak az akciónak az eredményét, amely a Bihar megyei takarékpénztár reorganizálása érdekében megindult. Mindenki görcsösen rágaskodott ahhoz a reménységhez, hogy a városnak egyik legimpozánsabb dimenziójú intézete a multak hibáját sértetlenül kiheveri és előkelő összeköttetéseknek, valamint az újonnan beállott reális üzletvezetésnek segítségével zavartalanul folytathatja nagyraihivatott közgazdasági funkcióit.

Őszinte meglepődéssel regisztrálhatjuk most azt az értesülésünket, hogy ebben az irányban mindenképpen sikeres transzaktiót perfektuált vasárnap a Bihar megyei takarékpénztár igazgatósága. Három kiváló erősségű fővárosi intézet, a *Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesület*, a *Magyar Általános Hitelbank és Pesti Magyar Kereskedelmi Bank* sietett a Bihar megyei Takarékpénztár segítségére, hogy azokat a becses anyagi és erkölcsi értékeket, amelyeket a Bihar megyei Takarékpénztár évtizedeken át felhalmozott, megtartsa, konzerválja és fokról-fokra gyarapíthassa is. A három vezető intézet olyan szoros nexusba lépett a Bihar megyei Takarékpénztárral, olyan bőséges támogatást kötött le, hogy ezekkel az intézet további boldogulását, fejlődését és virágzását elvitázhatalanul lehetővé tette.

Ahhoz, hogy három pesti nagy bank ezt az összeköttetést létesítette, természetesen szükség volt arra, hogy előbb a Bihar megyei Takarékpénztár reális és tiszta képet tárjon fel a maga helyzetéről és szabaduljon meg azokról a veszteségektől, amelyek érték és szabaduljon meg attól az immobilitástól, amelybe az iparpártolás meg nem engedett túlhajtása juttatta. Az intézet igazgatósága belátta ennek a helyességét és ezért vasárnap tartott ülésén mindenben kielégítő javas-

latokat szerkesztett a március 2-án tartandó közgyűlés számára. Ezek szerint a tavalyi 531,000 koronás üzleti eredményt egy fillérig a veszteségekre fordítják, vagyis az idén osztalékot nem fizethetnek. Ezenkívül azonban bőségesen gondoskodni kellett minden elképzelhető és az iparvállalatok szigorú leltározása folytán előálló fedezéséről. Ezért a mai 1.600.000 koronás tartaléktöket mint veszteségi tartalékot fogják átkönyvelni. A 4.800,000 koronás alaptökeből 1.600,000 koronát lebélyegeznek s ezt is a veszteségek fedezésére szánják, vagyis az intézetnek most már 3.200,000 koronája lesz tisztán és kizárólag arra, hogy abból veszteségét — ha kell — fedezze.

A fővárosi vezető intézetek igen reális helyzet mellett teljes odaadással hajlandók a Bihar megyei Takarékpénztár munkáját elősegíteni. Kibocsátanak 2000 db részvényt 400 korona névértékben s ennek jegyzését a pesti intézetek teljesen garantálják. De, hogy a mostani részvényesek is élvezhessék az új előnyös kibocsátás evidens hasznát, a régi részvényeseknek nemcsak a jegyzési jogot biztosítják, hanem az új részvényekre igen kedvező feltételek mellett 60% erejű lombard kölcsönt nyújtanak. Ezzel a mai nehéz hitelviszonyok között a jegyzést lehetővé teszik. De a részvényesek a lebélyezésből és az idei osztalék elmaradásából keletkező veszteségért más uton is rekompensációt kapnak a három nagy pesti intézet előzékenységből. Előre látható ugyanis, hogy a Bihar megyei Takarékpénztárnak közelről sincs 3,200,000 korona vesztesége és így azt az összeget, amely a 3,200,000 korona veszteségi tartalékból az összes leírások után fennmarad, 1915-ben a régi részvényesek között fogják kiosztani.

Az intézet további virágzását és meglomosodását nemcsak Havas Mór vezérigazgató komoly, megfontolt és előrelátó üzleti érteke garantálja, hanem kétségtelenné teszi ezt az is, hogy a három nagy fővárosi intézet helyet foglal a Bihar megyei Takarékpénztár igazgatóságában.

Helyes, korrekt és szerencsés megoldásnak fogja tartani mindenki ezt a transzaktiót és szívesen üdvözli ezért az eredményért mindazokat, akik a Bihar megyei Takarékpénztár erejébe és megbízhatóságába vetett régi és jogosult hitet így megszilárdították.

Nagyváradiak az a hatalmas, régi intézete az új éra alatt új virágzásnak néz elébe s a közönség fokozott bizalommal tekint a jövő eredményei elé.

Csoportvezetői értekezlet.

Rendkívül fontos és látogatott gyűlést tartottak vasárnap a Katholikus Népszövetség csoportvezetői dr Krüger Aladár elnökelete alatt.

Mindenekelőtt a propaganda módozatait beszélték meg; többek közt bizottságot választottak, melynek feladata a népszövetségi választók választói jogosultságára ügyelni s esetleges sérelmek ellen jogorvoslattal élni.

A következő nyilvános értekezletek során megállapították, hogy március 15-ét követő vasárnap, március 16-án a Népszövetség nagyobb szabású hazafias ünnepélyt rendez.

Örömmel vették tudomásul, hogy a farsangi bál anyagilag is szép sikerrel járt, a tiszta jövedelem fele, 154 korona jutott a Katholikus Népkönyvtár javára. Ugyancsak a legjobb eredményről számolt be a Népszövetségi Hitelszövetkezet, melynek részjegyei folyton szaporodnak, úgy hogy ma a részjegyek száma néhány hízott háromezer.

A biztosító osztály szervezése folyamatban van, annak részére a vezetőség már külön helyiségről is gondoskodott.

A sajtóakció fényes eredményének konstataciója után újból egyhangú lelkesedéssel kimondták, hogy minden erővel terjeszteni fogják tovább is a keresztény sajtót és küzdenek a vallásüldöző, hazafiatlan sajtótermékek ellen.

Befejezésül a helyi igazgató a kath. akciónak minden párton felülemelkedő magasztos voltát kötötte a csoportvezetők lelkére. Rámutatott, hogy ellenségeink tudnak egyesülni pártkeretre való tekintet nélkül, ha arról van szó, hogy a kereszténységet megalázzák. Ma őket egyesíti a gyűlölet, annál inkább egyesítsen bennünket a szeretet, ez fog nekünk soha le nem győzhető erőt adni.

Az értekezleten a csoportvezetők a legnagyobb figyelemmel, érdeklődéssel és alapos hozzászólásokkal vettek részt.

Az iparos-otthon működése.

A felügyelő bizottság ülése.

A nagyváradi iparos tanulók Otthonának felügyelő bizottsága vasárnap tartotta ülését. Hlatky Endre főispán elnökelete alatt dr Vucskics Gyula, Eleméry Ferenc tanácsnok, Czegléd Jermiás, Cser János, Tátray Sándor, Rendes Vilmos, Szántó Lajos, Szücs Izsó igazgató, dr Edelman Menyhért, Deryei Imre felügyelő voltak jelen.

Az ülés elején Szücs Izsó igazgató előterjesztette jelentését, amely részletesen felöleli az Otthon 1912. évi működését; a gondozott tanulók nevelését, oktatását, a fegyelmet, szóval az intézet egész beléletét; statisztikai adatokat közül a növendékek létszámáról, ipari kiképzéséről, egészségi állapotokról, az ételmezés és ellátásról, a felügyeletről.

A nagy gonddal összeállított jelentés végül foglalkozik az intézet kibővítésével a következőkben:

A felügyelő-bizottság az elmúlt évben az intézet vezetőségét azzal bizta meg, hogy úgy a Liga igazgatóságával, mint a város tanácsával indítson tárgyalásokat egy nagyobb szabású iparostanulók internátusa létesítése tárgyában, amely internátus és a városi árvaház között esetleg szorosabb kapcsolat volna létesíthető. Az intézet vezetősége a Liga igazgatójával a szükséges intézkedéseket megtette, viszont a Liga igazgatósága a várossal szemben előzékenyen felajánlotta ezirányú közreműködését. — A kezdeményező lépések a mondott irányban nem vezettek eredményre. A felügyelő-bizottságnak válik tehát kötelességévé, hogy a tek. városi tanácsnál újabb lépéseket tegyen az intézet átszervezése s kibővítése érdekében.

A nagyváradi Iparostanulók Otthonának átszervezése a következő okok miatt elkerülhetetlen és pedig

- a) mert az Otthon jelenlegi épülete kicsiny, a továbbfejlesztésre nem alkalmas,
- b) mert a kicsiny befogadó képesség miatt az Otthon fenntartása nem gazdaságos. A fenntartás 40 tanulóra az elmúlt évben 25500 koronába került, egy-egy tanuló ellátására a Liga évi 637 koronát költött,
- c) mert az Otthon jelenlegi épülete rozoga, alacsony, egészségtelen.
- d) a közelben felállítandó szakipariskola

érdeke is megköveteli egy nagyobb szabású internátus létesítését. Vagy létesít a város a szakipariskola prosperálása céljából egy külön internátust, vagy pedig az iparostanulók Otthonát fejleszti oly irányban, hogy az az ipari szakoktatás céljait is szolgálhassa. Mind ezen okokat mérlegelve kívánatos volna, ha az Otthon helyi felügyelő-bizottsága Nagyvárad város hatóságánál a további lépéseket az intézet jobb prosperálása érdekében mielőbb megtenni jónak látná.

A jelentést elfogadták.

Ezután a bizottság kiegészítette magát és pedig az elhunyt Bertsey György helyett Czeglédy Jeremiás ipartestületi elnökkel, a város részéről pedig Eleméry Ferenc tanácsossal.

Az új építkezésre nézve az igazgató azt javasolta, hogy az Otthon óriási telkének 1/3-át adják el s abból építsék fel az új Otthont, azonban a felügyelő-bizottság az egész telek megtartását mondta ki s úgy építse fel a város az új Otthont.

Ezután megvizsgálták a telket, megtekintették a helyiségeket.

..HIREK..

Tájékoztató.

Február 21. A Katholikus Kör harmadik köz-művelődési estélye.

Február 28. A Katholikus Kör negyedik köz-művelődési estélye.

Március 6. Bihoreana takarékpénztár közgyűlése d. e. 10 órákor.

Március 9. D. e. 11 órákor Katholikus Kör közgyűlése.

Március 14. A Katholikus Kör ötödik köz-művelődési estélye.

Április 20. A Katholikus Kör záróünnepélye

* **A hivatalos lapból.** Az igazságügyminiszter Tóth Béla kisjenői járásbíró saját kérelmére törvényszéki bírói minőségben a nagyvárad kir. törvényszékhez helyezte át.

* **Tisza és Lukács köszönete.** A biharmegyei gazdasági egyesület tudvalevőleg közgyűlése alkalmából üdvözölte Lukács László miniszterelnököt és Tisza Istvánt, a képviselőház elnököt. Az üdvözlő táviratokra most érkezett meg úgy Tisza, mint Lukács válasza, melyekben köszönetüket nyilvánítják a kifejezett bizalomért.

* **Konstantinápoly vetített képekben.** Szenzációsan érdekes lesz a Katholikus Kör mai vetítőestélye, amikor is a ma különösen az érdeklődés központjában álló Konstantinápoly kerül bemutatásra. Az előadást dr. Bozóky Gyula fogja tartani és dr. Bozóky Dezső cs. és kir. sorhajóorvos a kiváló utleíró eredeti fényképfelvételeiben fog megjelenni a fehér vásznon a török főváros. Az előadás 6 órákor kezdődik.

* **Rendkívüli közgyűlés a vármegyén.** Biharmegye törvényhatósága e hó 26-án rendkívüli közgyűlést tart. A közgyűlésen a következő ügyeket fogják tárgyalni: A belügyminiszter leirata a monospetrii jegyzői lak áthelyezése, Éder Géza volt főszolgabíró fizetési előlegének leirata dolgában. Az illyei jegyzőválasztás, a nagyszalontai községi mérnökválasztás, a szu-

nyogdi bíróválasztás, a berettyódéai bíróválasztás ellen beadott felebbezések. Szeged város átirata a Nagyvárad—Fiume gyorsvonal közlekedés beállítása iránt. A keresked. miniszter leirata a remetei Feketekörös-híd közbérének elengedése tárgyában. A komádi vámoshid kölesönének kikebelezése. Nagyléta 5000 korona vasuti hozzájárulása. Robogány község által vásárolt ingatlanra vonatkozó szerződés hatálytalansága. A derecskei járásban egy járási mezőgazdasági bizottsági tag választása. Sáp község módosított legeltetési szabályrendelete, Bihardobrozd és Magyareséke husvizsgálati szabályzata. Hegyközülak képviselőtestületének a római kath. hitközség segélyezése tárgyában hozott határozata. Több nyugdíjazás iránti kérvény.

* **Eljegyzés.** Dr. Békéssy Jenő megyei t. ügyész, a nagyvárad ügyvédi kar fiatal, ambiciózus tagja tegnap tartotta eljegyzését Körösy Ilonkával Körösy Sándor mezőssási birtokos kedves és szép leányával.

* **Gyanus haláleset.** Gyantán nem valami békés családi életet élt Szabó István gazda. A folytonos perpatvarnak az anyós volt az oka, akit bizony nem egyszer amúgy magyarosan el is páholt. Január 10-én Szabó István ismét összeesapott az anyósával, aki jobban bírta nyelvvél és addig bosszantotta a vejét míg az neki nem rontott. Szabó az anyósát addig ütötte, verte, sőt eszmájával is rugdosta, míg eszméletlen nem rogyott össze. Mikor magához tért az asszony orvost hívtak, aki gyógykezelné kezdte. Ettől kezdve az asszony sosem kelt fel többet s a napokban meghalt. Az esetnek természetesen híre futott a községben és mikor a halottkém megjelent, nem merte megállapítani a természetes halált, hanem bejelentette az esetet az elüljáróságnak. A jelentés alapján az ügyészség elrendelte a hulla felboncolását, ami szombaton meg is történt. A boncolás alkalmával azonban megállapították, hogy a haláleset előre haladott tüdővész következménye és nincs összefüggésben a vő brutálisásával.

* **A Mensának.** A Polgári takarékpénztár részvénytársaság és a Gazdasági és Iparbank részvénytársaság 1912. évi üzleti nyereségéből 25—25 koronát adományozott a jogakadémia „Mensa“-ja javára. A szíves adományokért hálás köszönetet mond: dr. Hoványi Gyula dékán.

* **Hotya pénze.** Hotya József nagyvárad hentesmester tegnap reggel a sertés-vásár-téren bevásárlása közben pénztárcáját elvesztette, melyben 630 korona papírpénz volt.

* **„Hegyi haragosok.“** Szabó József Vincellér f. hó 16-án Fugyivásárhelyről tért haza. A szállók között haragosa Szilágyi Ferenc és ennek veje megtámadták s ezen kifakadásokkal támadtak rá: üssétek agyon, mert felül van már a határon. Ekkor Szilágyi, aki leányával együtt kijött a lakásról, felvett egy karót s azzal többször fejbe vágta azon kiabálással: „nesze kutyahus!“. A harag onnét keletkezett, hogy a mult nyáron Szabó József Szilágyi kutyáját lelőtte. És most érkezett el szerintük a leszámolás órája.

* **Halálozás.** Toronyai Béla margittai postamester vasárnap délelőtt, 46 éves korában meghalt. Toronyai 12 éve működött a margittai posta élén. Munkájával felettes hatóságainak teljes megalégedését vívta ki. Elhunytát feleségen és két gyermekén kívül rokonai és nagyszámu tisztelői gyászolják.

Temetése ma délelőtt fél 10 órákor lesz Margitán, honnan Békésre fogják szállítani és ott helyezik öröknyalomra.

* **Az új menetrend.** Fontos tanácskozások vették kezdetüket tegnap a nagyvárad forgalmi főnökségen. A kolozsvári, debreceni, aradi, békéscsabai vasutak igazgatóságai, valamint a vasutak főigazgatóságának kiküldöttjei vettek részt a tanácskozáson. Az itteni tanácskozásnak feladata a tavaszi menetrend megállapítása volt. A tanácskozás több napig fog tartani.

* **Halálozások.** Boros Benjáminé, szül. Kiss Ida, élete 29-ik évében, hosszas szenvedés után elhalt. Temetése holnap, szerdán, febr. 19-én délelőtt 10 órákor lesz Lukács György-utca 50. sz. háztól. — Özv. Kulcsár Lajosné, szül. Szeivald Erzsébet, élete 83. évében elhunyt. Temetése holnap, február 19-én délután fél 4 órákor megy végbe a Hármass-utca 3. sz. háznál. — Márkutz János, élete 74. évében, hosszas szenvedés után, tegnap délelőtt elhalt. Temetése holnap, február 19-én délelőtt 10 órákor lesz a Bethlen-utca 33. sz. háznál.

* **Eljegyzés.** Schwarz Sándor budapesti magántisztviselő eljegyezte Szücs Ilonkát, Szücs Géza városi főszámvevő kedves leányát.

* **A Mérnökegylet előadása.** A Magyar Mérnök és Építész Egylet nagyvárad osztálya f. évi február hó 22-én este fél 8 órákor a városháza közgyűlési termében nyilvános előadást tart, melyen Söpkéz Sándor műegyetemi nyilv. rendes tanár fog előadást tartani a „Természet erőinek értékesítéséről.“

* **Kabátlopás a munkások mulatságán.** Barbu Valér vízvezetéki szerelő vasárnap éjjel a vas és fémmunkások mulatságán a ruhatárba beadta 50 korona értékű télikabátját, s midőn hajnalba eltávozni akart, már nem találta. Ismeretlen tettes ellen feljelentést tett.

* **Eladó egy pár jól behajtott 5 éves kocsiló.** Cim a kiadóban.

* **Györy nővérek** kitünően szervezett tambura és énekkara szerez rendkívül kellemes szórakozást annak a nagyszámu publikumnak, amely esténként a Korona-kávéházban keresi fel. A 10 tagból álló tambura és énekkar Mészáros és Szabó karmesterek kitünő vezetése alatt áll. Műsoruk elsőrangú számokból van összeválogatva, mindég változatos, szigoruan családias, szolid és gazdag. — A közönség tüntető szeretettel és nagy örömmel siet a Korona kávéházba, ahol elsőrendű kiszolgálás mellett még ilyen kellemes, olcsó és Nagy-Váradon máshol fel nem található szórakozás vár reá. A kávéház jó hírneve, a figyelmes kiszolgálás s a jelenlegi pompás zenekar egyaránt biztosítják a Korona kávéház számára azt a nagy népszerűséget, amelyel most bír. A közönség szíves pártfogását kéri továbbra is a Györy-nővérek.

Valódi Amerikai és Chas-sala cipők, legjob. Bor-alino és Pichler kalapok

REICHARD áruháza

cégnél szereshetők be.

x **Hirdetmény.** A Polgári Takaré- és Segélyszövetkezet 1910—1912. évi 15-ik évtársulatának törzsbetétei a reá eső osztálékkal együtt f. évi január 13-ától kezdve kifizetteknek. Az igazgatóság.

x **Finon** női lack chevron barna és fehér félcipőket vettem partiban és azokat

koronától kezdve árusítom. Feketénél, Bémer-téren, Elite-kávéház mellett. Üzletemet május 1-én Szent János-utca 3 szám alá helyezem át.

x **Egy ebédli szekrényt**, amely kitűnő állapotban van, kéz alatti eladásra keres a kiadóhivatal.

x Kossuth-utca 2. sz. házban **egy emeleti kétszobás lakás** mellékhelyiségekkel f. évi május 1 re kiadó. Ertekezhetni a Polgári Takarékpénztárnál.

x **Egy igazán életrevaló** és hézagpótló intézmény betöltésére vállalkozott egy erre minden tekintetben hivatott és kiváló kvalitásokkal bíró kereskedelmi szakember: **Donát Károly**, ki lakásán, Szabadság-utca 5. szám alatt egy az egyszerű és kettős kereskedelmi könyvvitelt, a magyar és német gyorsírást, gépirást, kereskedelmi számtant, valamint magyar és német kereskedelmi levelezést és a kereskedelmi könyvek felfektetését felölelő tanfolyamot nyitott. Ezen új és minden tekintetben figyelemreméltó intézmény iránt már eddig is óriási érdeklődés mutatkozik s mi a magunk részéről is kötelességünknek tartjuk a mélyen tisztelt érdeklődők figyelmét ezen tanfolyam látogatására felhívni és mindenkinek a saját érdekében ajánlani.

x **TÜZIFA** hasábos és aprítva, ugyszintén elsőrendű porosz köszönet házhoz szállít **Weiszberger és Társa**. Telefon 688. Telep: Várudvence, vasutnál.

x **A „Biharmegyei Gazdák Aru- és Hitelintézete Rt.” sertéshizlaldájában (Őssi-tér) hizott sertések a napi áron egyenként is kaphatók.**

SZÍNHÁZ

Heti műsor:

Kedd: Éva.

Szerda: Róza néni. Bemutató előadás.

Csütörtök: Róza néni.

Péntek: Róza néni.

Szombat: Asszonyfaló.

Vasárnap: d. u. Farkas.

este: Mexikói leány. Operette

bemutató.

Éva. Ma, kedden este Lehár bájos, olyannyira népszerűvé vált zenéjü operettjének az Évának lesz e reprise, amely iránt a közönség körében épp oly élénk érdeklődés nyilvánul, mint Éva eddigi összes előadásai iránt. A szereposztás változatlan. A címszerepet Görög Olga fogja játszani, Pipsit Horváth Mici, a gyarost Medgyaszay, Dagóbert Tompa Béla.

Róza néni. Mint arról már hirt adtunk Lengyel Menyhért legújabb szinpad alkotása: Róza néni e hét szerdáján kerül bemutatásra a Szigligeti színházban, amelynek drámai személyzete a legnagyobb ambícióval készül erre a szenzációs premierre. Lengyel Menyhért, aki a Nagyfejedelem és Hálás utókor után, a Taifunnal lett világhírű szinpad szerzővé, most a reális élet szinpadáról vette hőseit és hősnőit, akiknek eselekvéseiben a természetes az abszolút emberi a legértékesebb. A nagyváradi bemutató sikerét biztosítani igéri a szereposztás is, amely a következő: Verőcyné — Angyal Ilka, Giza — Szentgyörgyi, Csáti Gábor — Varsa Gyula, Ráber Aladár — Tóth Ede, Az öreg Ráber — Hunyady Török Róza (a címszereplő) T. Pogány Janka. A darabot Erdélyi Miklós szinigazgató rendez.

SPORT

Az első mecscs.

— NAC—Törekvés 8:0 —

November vége felé, amikor tél apó már megkezdte fagyos uralmát, hallgatott el a Szkrumm labda a sporttéren s még nem is detronizálta a tél fejedelmét a bájos kikelet, már megelevenedett újra a Rhédey-kerti sportpálya. A sport művelői és rajongói közül a labdarugók a legfrissebbek. Ők felébrednek és talpon vannak, mielőtt a természet felébredt volna.

A vasárnapi megnyitónak szép, napos idő kedvezett s így meglehetősen számu közönség verődött össze, melynek a kora szezon dacára elég szép sportélvezetben volt része. Csak a játék vége felé váltogatták sűrűbben a lábukat az emberek, mert bár sütött a nap, de hideg volt még a föld. S mégis igen sok sportladyt is láttunk kint, de nem tavaszi toilette-ben. De jelen voltak a sport premierjén!

Az idei szezon a NAC II. és Egyetértés barátságos mérkőzése vezette be, melyet a papirformának megfelelően a NAC II. nyert 3:1 arányban. Volt azonban az első versenynapnak egy fontosabb program-száma is: a NAC I. és Törekvés bajnoki küzdelme, mely Lakatos Béla szöv. bíró vezetésével folyt le élénk érdeklődés közben. A Törekvés ma már számbavehető ellenfél, mely nem engedi oda olyan könnyen a dicőségét. Különösen a védelme erős, de csatárai is jó összjátékot produkálnak, Majorban pedig remek kapussal bírnak. A NAC bár ezuttal 4 tartalék erővel játszott, első szereplésével is meggyőzte hivatottait, hogy a régi kvalitásokkal rendelkezik. Egy kis tréning után teljes formában lesz s biztosan tartva ellenfeleit, megszerzi Nagyváradnak az idei bajnokságot.

A játék első felében teljesen a saját pályára szorította a NAC a Törekvést és 4 goolt adott be. — A második félidőben utóbbi az öt jellemző lelkes kitartással küzdve többször éttört és veszélyeztette a kaput. Az eredmény heves ellentállás dacára is újabb 4 gool lett. Varga hátvédet a bíró a Törekvésből kiállította s 11-est ítelt. A nézőket meglepte a NAC csapatában Kovács kitűnő játéka. Igen jók voltak Straszter, Hirsch, Kürschner, az ifjúsági erőkből Simi és Brám váltak ki, akik egy-egy goolt is lőttek: Katona, bár kissé indiszpozit volt, jól betöltötte helyét. A Törekvésből Nagy S. Miklós, Sümegi, Varga és Major tüntek ki.

Testgyakorló ünnepség. A pre-montrei főgimnázium „Testgyakorló Köre” f. hó 23-án d. u. 5 órakor testgyakorló ünnepélyt rendez. A vezetőség körültekintéssel és kiváló szakértelemmel fáradozik azon, hogy minél kellemesebb és minél fényesebb látványosságban gyönyörködtesse városunk sportszerető publikumát. Az egyes Testgy. Kör gyönyörű plakátok hívják fel a közönség figyelmét. S mi reméljük, hogy mind eddig, most is kimagasló eseménye lesz városunknak a gimnázisták versenye és változatos programu tornaünnepélye. A Testgy. Kör gyönyörű vándordíjat tüzött ki. Győztes lesz azaz osztály, amely, a különböző versenyszámokban (magasugrás,

sulydobás, kötélmászás, helyből magasugrás) a legtöbb nyerőpontot szerzi meg. Tekintettel a költséges rendezésre a helyárok a következőkben lettek megállapítva: I. sor 2 kor, II—III. sor 1 kor, állóhely 50 fillér. Az ünnepély egyik érdekessége a zenére végzendő szabadgyakorlatok lesznek. Ezen gyakorlatok az atletikai mozdulatokból lettek összeválogatva s Késmárky jeles zene szerzőnk gyönyörű zenét komponált hozzá. Minden jel arra vall tehát, hogy egy modern, kellemes változatos sporteseményben lesz részünk. Jegyek már válthatók Láng és Vidor könyvkereskedésében.

TÁVIRÁTOK

Az új palotaórség.

Budapest, febr. 17.

(Saját tud.) Az új palotaórség parancsnoka Horváth Lajos nyugalmazott huszáralezredes, míg segédtszjtje Szunyogh Pál 2-ik honvédhuszárezredbeli főhadnagy lesz. A kinevezés a napokban meg lesz.

A cár válasza.

Pétervár, febr. 17.

(Saját tud.) A cár uralkodónk levelére adott válaszában kijelentette, hogy bár Ausztria-Magyarország magatartása föltétlenül szükségessé teszi, hogy a szláv testvérek támogatását fogadják Oroszországtól, mindazonáltal azon lesz és reméli is, hogy meg fogják találni a kellő módot arra, hogy a két nagyhatalom között a jó viszony fennmaradjon továbbra is.

Enver béget meggyilkolták.

Konstantinápoly, febr. 17.

(Saját tudósítónktól.) Enver béget, a fiatal törökök forradalmi hőst, ma egy hajós a Haiveddin nevű hajón törrel leszurta. A gyilkosság bosszu műve.

Oroszországi mozgósítás!

Berlin, febr. 17.

Rigából jelentik, hogy ott publikálták a mozgósítási parancsot. A város izgalomban ég. A polgárság nyugtalan. Megrohanták a pénzüntézeteket. A katonai parancsnok átiratban kérte a lapokat, hogy segítsenek megnyugtatni a lakosságot.

Lezuhant főhadnagy.

Bécs, febr. 17.

(Saját tudósítónktól.) Ma délután 4 órakor Nittner Eduárd pilóta főhadnagy Fischamendben fölszállt és lezuhant. A gép pozdorjává zuzódott. A főhadnagy szörnyet halt.

Megtámadott csendőrök.

Makó, febr. 17.

(Saját tudósítónktól.) Nagy Kálmán csendőrvezető ma a cigányoknál volt nyomozni, mikor a cigányok fegyverekkel támadtak a

csendőrökre. A két esendőr szintén fegyvert használt. Egy embertagyonlítottak, többet halálosan megsebesítettek.

IGAZSÁG- SZOLGÁLTATÁS

Márciusi esküdtek.

A királyi törvényszéken tegnapelőtt sorolták ki a március havi első ciklusra az esküdteket, akiknek névsora a következő:

Rendes esküdtek: Ifj. Balogh Imre hentes Nagyszalonta, Szathmáry Géza asztalos Nagyszalonta, Borbély Gyula földmives Nagyszalonta, Sajti János földmives Kismarja, Réz Mihály felügyelő-igazgató, Novák József v. adópenztári ellenő, Katona József tanár, Poresalmi József rézműves Nagyszalonta, dr. Perczel Adolf ügyvéd, Pontelli Emil kereskedő Biharpüspöki, Amigó Jenő magánhivatalnok, dr. Stern Ödön ügyvéd, Pesti Béla magánzó, Madarász Gyula építómester, Kis Géza földmives Nagykeréki, Lehoczky József tanító Nagyszalonta, Dinda János gépész Nagyszalonta, Balogh Mihály földmives Nagyszalonta, Kiss Dávid dohánytözsdés, Kohn Benő kereskedő Biharkeresztes, Csáky Sándor vendéglős, Fleischacker Hugó bankpénztáros, dr. Löblé László szeszfinomító, Fényes Manó bankigazgató, dr. Rezső Mór ügyvéd, Balogh Mihály földbirtokos Nagyszalonta, Bánhegyesy Gyula magánzó Eled, Kenéz Sándor földmives Nagyszalonta, Kiss Antal fogtechnikus Berettyóújfalun, dr. Kovács János keresk. iskolai igazgató.

Helyettes esküdtek: Mokri János emadma, Paizs Béla szatócs, Oláh Ferenc szatócs, Urbán István cipész, Papp János földmives, Kiss János kocsigyártó, Szücs Ferenc magánzó, Urán Mihály cipész, Vicsay István lakatos, Karger Vilmos szatócs.

KÖZGAZDASÁG

Gabona üzlet.

Irányzat a balkáni helyzet nyugodtabb felfogására lanya.

Mai árfolyamok.

Októberi buza	— — —	11.—
Áprilisi buza (1913.)	— — —	11.80
Októberi rozs	— — —	10.40
Áprilisi rozs (1913)	— — —	10.52
Októberi zab	— — —	11.82
Áprilisi zab (1913)	— — —	11.24
Szept. tengeri	— — —	7.74
Májusi tengeri (1913)	— — —	8.03

Budapesti értéktözsde.

Magyar Általános Hitelbank nagyváradi főköjének távirati jelentése.

Magyar hitelrészvény	—	786.—
Osztórák hitelrészvény	—	603.—
Jelzálogbank	—	418.—
Leszámitoló és pénzváltó	—	506.—
Magyar bank	—	531.—
Közuti vasut	—	651.—
Városi villamos	—	373.—
Salgótarjáni kőszén	—	713.—
Rimamurányi	—	689.—

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

Meghívó.

A Vaskóhs vidéke Takarékszövetkezet és Önszövetkezet egyet, mint szövetkezet 1913. évi március hó 7-én délután 3 órakor Vaskóhn az üzlet helyiségében tartja a 19. üzleti, illetve VII. ciklus 1-ső társas

évi rendes közgyűlést,

melyre a tisztelt részvényeseket ezennel meghívja

az Igazgatóság.

A KÖZGYŰLÉS TÁRGYAI:

1. Az igazgatóság jelentése az üzleteredményéről.
2. A felügyelő bizottság véleményes jelentése a megvizsgált számadások és mérleg kiállításáról, valamint az igazgatóság és felügyelőbizottság felmentvényének megadásáról.
3. Felügyelő bizottság 3 rendes és 2 pót tag választásáról.
4. Indítványok tárgyalásáról.

RUFF TESTVÉREK

épület- és géplakatos műhely
LUKÁCS GYÖRGY-UTCZA 26.

Mindenemü lakatos munkák, **vas-szerkezetek, vízvezeték** javítások és **takarék-tűzhelyek** elsőrendű kivitelben.

Gazdasági eszközök készítése egy mint: **ekék, boronák, borsajtók és szőlőzúzók** stb. **Lancos kútaink** ugytartósság, mint vizemelő képesség tekintetében minden eddigit fölmulnak. Mindenemü gépjavitások szakszerűt. és gyorsan eszközölhetnek.

HELYBEN TELEFON 11-75 VIDÉKEN

FEST! TISZTIT!
vegyileg női, férfi és
gyermek ruhákat.

MOS!

gallér és kezelőket fényesre, csipke és szövet függönyök, bútor szövetek, papi és egyenruhák vegyileg tisztítatnak.

Gyár: Körözs-utca 13.

Felvételi üzlet:
Zöldfa Passage 93.
Rákóczy-ut 7. szám

Mokos Sándor.

Ha nincs meglegedve

szabójával, mert drága vagy rosszul szab vagy nem pontos, szóval bármi okból. Keresse fel **DARABONT GY. és TÁRSA** uriszabó céget Szilvási Dezső-u. 6. (Sonnenfeld-palota) és meglepi az ottani szolid, olesó, kifogástalan kiszolgálás ami és gyászruhák 24 óra alatt. Vidékről egy elidőtt öltönyről újat készítenek. Valódi angol szövetek.

Helyi és vidéki telefon 980.

Autó (automobil) tulajdonosok szives figyelmébe.

PNEUMATIK, köpeny és tömlő, vulkanizáló műhely!
TRAPP ISTVAN Budapest, VIII. ker. Tisza Kálmán-tér 26.

Postai megbízás naponként azonnal el lesz intézve. Javítások jutányos árban. Használt gumik a legmagasabb árban megvételnek.

Értesítés!

Az alulírott nál **(Kecskemét II. ker. Mária-város Cserép-utca 15. sz.)** kapható:

Dr. Bellesheim Alfonz „Szentek élete“ c. hirneves munkája.

A több mint 700 oldalra terjedő vaskos mű néhány napig, míg a csekély készlet tart, egész vászon diszkötésben 12 korona helyett

3 koronáért

küldetik meg.

Kecskemét, 1913. febr. 9.

Kontz János.

Uj!

Uj!

Bőrönd és bőraru műhely.

HAMBURG S. bőrönd és bőraru műhelye megnyitott **Nagyváradon Kossuth Lajos-u. 9. szám** alatt. Készítenek és elvállalok minden ezen szakmába vágó munkát és javításokat jutányos árban. Meghívásra hához jövök.

Uj!

Uj!

Telefon 10-87. Telefon 10-87.

A legmodernebb bútorokat

készíti

Kovács Zsigmond

műasztalos

Szacsavay-u. 70. sz.

Géperőre berendezve.

Telefon vagy levelezőlap nivasra azonnal megjelenek.

Terv és költségvetés díjtalan.

Meghívó

A BIHARMEGYEI TAKARÉKPÉNZTÁR
40-ik évi rendes közgyűlésére,

mely 1913. évi márczius hó 2-án, délelőtt 10 órakor fog az intézet helyiségében megtartatni, — a t. cz. részvényesek ezennel meghivatnak.

A közgyűlés napirendje:

1. Jegyzőkönyvhitelesítők kijelölése.
2. Az igazgatóság jelentése a lefolyt üzletéről.
3. Az 1912. évi zárszámadás előterjesztése, a felügyelő-bizottság jelentése; a részvénytőkének 4,800.000 koronáról 3,200.000 koronára való lebélyegzése, az 1,600.000 korona tartalékalap veszteségi tartalékalapba való átutalása és annak a részvénytőkéből leirandó 1,600.000 ko-

ronával 3,200.000 koronára való felemelése, a mérleg megállapítása és a felmentvények megadása.

4. 2000 drb 400 korona névértékű új részvény kibocsátása által a 3,200.000 korona részvénytőke felemelése 4.000.000 koronára.

5. Az alapszabályok és nyugdíjszabályzat módosítása.

6. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság lemondása.

7. Igazgatósági elnök, alelnök, 11 igazgatósági és 7 felügyelő-bizottsági tag választása 2 évre.

Minden részvényes, ki a közgyűlésen részt kíván venni, tartozik 3 nappal a közgyűlést megelőzőleg részvényeit a társaság pénztárába letenni, hol az öt illető szavazat számát előfűtendő és belépti jegyül is szolgáló térítvényvel látatik el. Az évi zárszámadás, valamint az igazgatóság és a felügyelő-bizottság jelentése az intézet helyiségében a t. részvényesek által megtekinthető.

Nagyvárad, 1913. évi február hó 16-án.

A Bihar megyei Takarékpénztár
Igazgatósága.

A Bihar megyei Takarékpénztár zárszámadása
az 1912. évről.

Mérleg-Számla 1912. december 31-én.

VAGYON

TEHER

Kézpénzek:				Alapok:			
A takarékpénztárban	118503	35		Részvénytőke	4800000	—	
Osztárak-Magyar banknál	20563	34		Tartalékalaptőke	1600000	—	
Budapesti pénztintézeteknél	68411	19	207477	Nyugdíjalap	317072	36	
Kölcsönök:				Szunyogh Péter alap 23087 sz. betéti könyvben	2100	—	6719172
Leszámitolt váltók	14181194	13		Betétek:			
Jelzálog kölcsönök	928113	40		Könyvecske betétek	5307656	02	
Folyószámlai adósok	2478679	16		Folyószámlai betétek	506004	04	5813660
Zálogkölcsönök	289944	32	17877931	Visszleszámitolt váltók	6963629	12	
A takarékpénztár saját értékpapirjai	1731999	—		Átruházott jelzálogkölcsönök	264616	66	7228245
Ezek függő kamatai	26050	03		Kifizetetlen osztalékok			159
Tisztviselői nyugdíjalap értékpapirjai	130800	—	1888849	Előre fizetett kamatok			145798
Intézeti székház			225000	Betéti kamatadó			11967
Hátralékos kölcsönkamatok	21380	70		Kölcsönökből visszatartott összegek			359531
Előre kifizetett visszlesz. váltókmtok	57896	25	79276				11
			20278534				87
			87				87

Nyereség- és Veszteség-számla 1912. december 31-én.

VESZTESÉG

NYERESÉG

Betéti kamatok:				Bevett kamatok:			
Kifizetett betéti kamatok	21443	08		Váltó kamatok	723268	89	
Tőkésített betéti kamatok	242254	—		Jelzálog kölcsön kamatok	65995	60	
Tőkésített folyószámlai kamatok	4680	46	268377	Folyószámlai és különféle kama- tok	470987	—	
Visszleszámitolt váltók kamatai	441931	76		Zalog kamatok	37461	89	1297713
Átruházott jelz. kölcsön kamatok	13043	46	454975	Értékpapir kamatok (adómentes)			82061
Fizetések és költségek:				Társintézeteknél elh. betétkamatok (70% adómentes)			1740
Tisztviselők és szolgálk fizetése	46464	33		Jutalékok			36892
Üzletköltségek	60095	94	106560	Házjövendelmek (megadóztatva)			23306
Adók:				Befolyt leirt követelések			351
Takarékpénztári adók és illetékek	76481	96		Nyereség áthozat 1911. évről (meg- adóztatva)			4056
Betéti kamatok utáni adók	26837	74	103319				27
Leírások:							
Veszteség			512889				
			1446122				11
			11				11

Nagyvárad, 1912. évi december hó 31-én.

Havas Mór
vezérigazgató.

Lukács Lajos
igazgató helyettes.

Hanslian Ede
főkönyvelő.

Szász Gyula
váltó-osztályfőnök.

Gróf Tisza Kálmán
elnök-igazgató.

Fráter Barnabás
igazgató.

Kálmán Ernő
igazgató.

Dr. Moskovits Miklós
igazgató.

Pekanovits Imre
igazgató.

Schwartz Ferencz
igazgató.

Szunyogh Szabolcs
igazgató.

Dr. Schweiger Ede
igazgató.

Dr. Wallner Ödön
igazgató.

Dr. May Adolf
igazgató.

Megvizsgáltuk és helyesnek találtuk.

Kandel József
f. ü. b. elnök.

Dr. Des Echerolles Kruspér Gilbert
f. ü. b. tag.

Dr. Fleischer Lajos
f. ü. b. tag.

Dr. Schwartz István
f. ü. b. tag.

Tatár Zoltán
f. ü. b. tag.

Kiválóan szép munkáért aranyérem és aranyokmány kitüntetés.

ÉRTESÍTÉS.

Értesitem a t. közönséget, hogy SZENT JÁNOS-U. 4. SZ. alatt EGY MODERN

cukrászdát

létesítettem. A fővárosban Kugler (Gerbeaud), Weisz Béla udvari cukrázoknál és külföldi előkelő üzletekbe, helyben a volt Molnár-féle cukrászdában hosszabb ideig működtem.

Parfee és forma fagyalt megrendelések, valamint lakodalmi és egyéb ünnepélyekre süteményeket és tortákat elsőrendű kivitelben a legolcsóbb árban mindenkor megrendelhetők. Becses pártfogást kér

Gáborfi János,
cukrász.

Házi csatornázást

szakszerűen kézi

Kondor Dezső Nagyvárad

Nagyipiac-tér Telefon 969. Gyár 1062

Cement, gipsz, nád, fedéllemez, cserép kőpor, oltott méz stb. eladás.

Fey Rezső

műbádogos, vízvezeték- és csatornázási vállalat

Szent János-utca 22. szám.
TELEFON 532. TELEFON 532.

Készít udvari ragymentes closetteket vízöblítéssel. Angol-closett berendezést, viztartány vagy önzáró closett csapokkal való öblítéssel. Mindennemű épület- és műbádogos munkát. Világyerő gépekkel berendezve.

Orvosilag több száz esetben ajánlva.
10-39. Telefon 10-39.

KEPES ELEK

orvosi műszerész üzlete Nagyvárad, «Sas-passage» átjáró.

Ajánlja saját készítményű sérvkötőit,

szuszpenzoriumok feeskendők és betegápolási cikkeit, u. m. egyenestartók, háskötők, ágytálok, bidég,

anatómiai sérvkötők

a melyek a sérvet állandóan visszatartják, műlábak és művégtagok, támgépek, gummi cikkek, harisnyák stb. és a még fel nem sorolható cikkek. Külön próbaterem női és férfi kiszolgálásra. Óriási nagyraktár. Tisztviselők és iparosoknak árengedmény.

Alkalmi áruk

eladása

Nagyvárad, Kapucinus-utca 5. (Justh-ház.)

Van szerencsém a nagyérdemű közönség és ismerőseim szíves figyelmébe ajánlani, hogy dúsan felszerelt kézmű és vegyesáru üzletemet megnyitottam és mindennemű vásznak, asztalneműek, selyem és plüsch áruk, ágyneműk, szőnyegek, függönyök, női és férfi szövetek elárúsítását a legjutányosabb áron megkezdtem. Magamat ajánlva, maradtam kiváló tisztelettel

Hönig M.

ALKALMI ÁRUK ELADÁSA

Nagyvárad, Kapucinus-u. 5. szám
(Justh-ház.)

Telefon 12-64.

ÉHIK ANTAL

épület- és díszmű bútortasztalos
Sánc-utca a kalapgyár épületében.

Állandóan raktáron tart saját készítményű modern bútorokat, háló-szoba és ebédlő-szoba berendezéseket stb. Ugyanott félig használt bútorok is kaphatók.

Telefon 12-64.

Igen kellemes, biztos és kitünő, gyorsan használó szer köhögés, hurut, meghűléstől eredő rekedtségnél a FARKAS-féle

hurut-szeletke

Egy doboz ára 60 fillér.

Kapható: FARKAS ISTVÁN

„APOLLÓ” drogueriájában

Nagyvárad, Rimanócy-palota

Rákóci-ut 7/b.

Ujdonságokból állandó nagy választék háztartási és konyhafelszerelések kizárólagos raktára

TARSOLY és RISZTÓ vaskereskedésében
Nagyvárad, Rákóci-ut. Telefon 390.